

Nutidskult med Kætter

*En bedrøvelig enakter om en
myrdet socialistisk oprører*

Kaj Himmelstrup

NUTIDSKULT MED KÆTTER

Kort enakter

KAJ HIMMELSTRUP

© Kaj Himmelstrup

○

PERSONERNE:

DEN UNGE MAND

DEN UNGE PIGE

DIREKTØREN

SMITH

Midt på scenen står en grålig kasse af metallisk udseende. Til højre en glasmontre (gerne uden glas) med en låge, der kan åbnes. Omgivelserne er iøvrigt grå på en meget nobel måde. DEN UNGE MAND ligger på knæ ved kassen og er ved at male en smuk blomst på den. Han holder op med at male og ser ud på publikum.

DEN UNGE MAND

Det er mig, der er kætteren. Jeg gør oprør mod alt det grå. Det er derfor jeg maler blomster på den her. Med masser af farver. Ikke gråt. *(Han gør en grimasse mod alt det grå og fnyser.)* - Livet skal være fuldt af farver, ikke? - Især rødt. - *(Tre strøg med penslen.)* - Jeg skriver også på en roman. Jeg vil gerne frelse verden. Den trænger til det. - *(Tre strøg med penslen.)* - Jeg er også billedhugger. Jeg hugger i granit. Statuer mod krigen. Mit budskab skal blive stående i al evighed. - *(Tre strøg med penslen.)* - Jeg skriver også digte. Og de rimer. Jeg er nemlig kætter. Vil I høre et soldigt? - *(Han lægger penslen.)* - Det er begyndelsen til en stor cyklus. Det handler om en ung mand, og her i begyndelsen har han stillet sig ud i naturen for at se solen gå ned. Han synes lissom at livet skal være rigt og sådan, ikke sandt?

Oh se den synker sydende
i Rude sorte skov.
Oh sol oh sol oh skivesol
oh glødende metal.
Hør fuglene og lydene
blir stille som de skal.

Nu sidder nok den gamle smed
som altid er og var
og sænker dig med stive led
i Rude svalekar.

På det at du kan atter slå
dit vante cirkelslag
og hærdet kløve nattens blå
med nok en morgendag.

Og så tager den unge mand ind til byen, for der er der flere mennesker

end der er i naturen, og de skal alle sammen høre hans budskab om farverne og det rige liv. Han skriver et manifest. - *(Han trækker et stort stykke papir op af baglommen og stiller sig i positur.)* - Kunstnere i alle lande, vi som elsker farverne og det rigtige liv ... Foren jer. Al kapital skal være fælleseje. - *(En dejlig pige går tværs over scenen. Han gløder betaget.)* - Ved gud, jeg elsker hende der. - *(Han ruller manifestet sammen og styrter efter hende. En nattegal går voldsomt til makronerne. Straks efter kommer de på scenen hånd i hånd, lykkeligt smilende. Hun er gravid i 9. måned.)*

DEN UNGE MAND

Livet går minsandten hurtigt.

DEN UNGE PIGE

Det er kun herligt, Tuttenut. *(DIREKTØREN kommer ind. Han er i pænt nålestribet med sabel ved siden.)* Goddag far.

DIREKTØREN *peger med sablen på maven*

Pinlig situation det der. Ikke forudset. Endnu mindre ventet. Ikke af min datter.

DEN UNGE PIGE

Bærer du nag?

DIREKTØREN

Pontius Pilatus bar aldrig nag. Hvorfor skulle jeg? Jeg er i den grad tolerant og moderne. *(Han rækker hånden frem til formelt goddag.)*

DEN UNGE PIGE

Han er kunstner.

DIREKTØREN *trækker hånden tilbage med et ryk*

Kuns... - Umuligt!

DEN UNGE PIGE

Se på ham.

DIREKTØREN

Vi må gøre ham til underdirektør.

DEN UNGE PIGE

Nej far, han er kunstner.

DIREKTØREN

Er det ikke ham, der er gerningsmanden?

DEN UNGE PIGE

Jo.

DIREKTØREN

Er du ikke min datter?

DEN UNGE PIGE

Jo.

DIREKTØREN

Så er han underdirektør. - *(Kalder ud.)* - Smith!

SMITH, blankpoleret kontormand, kommer hurtigt ind med en stumtjener, hvorpå der hænger jakke og slips. Han stiller den fra sig og går hen til DEN UNGE MAND med udstrakt hånd. DEN UNGE MAND vil tage den til goddag, men SMITH griber i stedet i hans ærme og begynder at trække trække trøjen af ham. DEN UNGE MAND gør modstand.

DIREKTØREN

Ungemand, når man har taget det ansvar på sig at stifte familie ...

DEN UNGE MAND

Jeg vil ikke være underdirektør.

DIREKTØREN

Hvabehar??? Man er altså nødt til at begynde nedefra.

DEN UNGE MAND

Jeg vil ikke.

DIREKTØREN *med hævet stemme*

Når man har stiftet familie ...

DEN UNGE MAND

Jeg er kunst...

DIREKTØREN

Stiftet familie, sagde jeg, det er ingen kunst, - så er man familieforsørger.

DEN UNGE MAND

Jamen jeg er digter, maler, billed ...

DIREKTØREN

De er underdirektør.

DEN UNGE PIGE

Jamen far, tænk på van Gogh.

DIREKTØREN

Van Gogh???

SMITH *hvisker*

Det var ham, der skar øret af.

DIREKTØREN

Den slags særprægede hobbies bryder bestyrelsen sig bestemt ikke om.

SMITH holder fast med et jerngreb og trækker trøjen af DEN UNGE MAND og giver ham slips og jakke på.

SMITH

Slips 100.000. - Jakke 300.000. - Til at begynde med.

SMITH bukker affabelt og går ud.

DIREKTØREN

Værsgo, så må I godt være lykkelige.

*DEN UNGE PIGE tager DEN UNGE MANDs hånd.
Kirkeklokker bimler lyksaligt. De smiler til hinanden. Kirke-
klokkerne stopper brat.*

DIREKTØREN

Så længe det varer.

*Han stikker DEN UNGE PIGE i maven med sablen. Hun
punkterer med et brag. Samtidig kommer SMITH ind med en
barnevogn. DEN UNGE PIGE dikkedikker et barn i barne-
vognen, anbringer DEN UNGE MANDs arm under sin og
promenerer med ham på gågaden. Hun kikker på vinduer.*

DEN UNGE PIGE

Sikken en yndig py til lillepigen. - Hvor er den der dog henrivende
lyserød. - Se, flæser i overflod. - (*Glansen begynder at gå af DEN
UNGE MAND.*) - Oh, lille far Tut, er den ikke nuttenuttenuttet?

Kirkeklokkerne begynder igen: skæbnetunge bedeslag.

DIREKTØREN

Så er det tid for den daglige bøn om det ene fornødne: gigantiske
hausser i jern, stål og olie.

*SMITH kommer ind med et tændt alterlys, som han stiller på
den grå kasse.*

DIREKTØREN

Unge mand, har De set lyset?

*SMITH giver barnevognen et skub, så den ryger ud i kulissen.
DEN UNGE PIGE løber efter den. Bedeslagene ophører. Et
orgel går helt amok.*

DIREKTØREN

Dagens hellige evangelium skriver Wall Street og Børsen. Riffelsyndi-
katet, 212, 218, plus 6. Sammenslutningen af eddike og sennepsgas-
værker, 517, 553, plus 19, Kloak og selskabstømmerne, 413, 467, plus

11, Instituttet for gebyrer, 619, 687, plus 15, svindel og humbug, 1013, 1019, plus 31, negativ rente på indlån, banken gav, banken tog, bankens hellige navn være lovet.

ALLE

Amen.

DEN UNGE PIGE er kommet tilbage med en messehagel, som hun hænger om halsen på DIREKTØREN. Den er dekoreret med pund-, dollar- og procenttegn og lignende symboler.

DIREKTØREN

Smith! Klar til processionen.

SMITH tager DEN UNGE PIGES hænder. De stiller op til Bro, Bro, Brille. DIREKTØREN peger med sablen på messehagelens løse ender.

DIREKTØREN

Tag fat! Nu! Kom så! - (DEN UNGE MAND tager modvilligt fat som var det et slæb.) - Smith, vil De intonere.

SMITH og DEN UNGE PIGE begynder at synge. Under sangen skrider DIREKTØREN rundt med martialske bevægelser og med DEN UNGE MAND sjoskende efter sig med det nedhængende i hænderne. Optrinnet spilles med en barnagtighed, der er drevet så langt ud i karikaturen, at der kommer noget skingert og uhyggeligt over ceremonien.

SMITH og DEN UNGE PIGE synger

Bro, Bro, Brille klokken ringer elleve,
salig nu stiger af struben salmesang.

DIREKTØREN synger

Krudt, krig,
mange lig.

DEN UNGE MAND *synger*

Angst, kval.

DIREKTØREN *synger*

Kapital.

SMITH *og* DEN UNGE PIGE *synger*

Fare, fare krigsmand, døden skal dig hente.

Den, der kommer allersidst, behøver ej at vente.

Første gang så la'r den dig gå,

anden gang gør den ligeså.

Men tredje gang så ta'r den dig -

De 'fanger' DEN UNGE MAND.

DIREKTØREN *synger*

Og vi får renters rente. (*Han er også standset og rækkeer hånden bagud mod DEN UNGE MAND.*) - Som straks forfalder til betaling.

Hit med den.

DEN UNGE MAND forstår ikke hvad han mener.

SMITH *hvisker*

Inderlommen.

DEN UNGE MAND fisker forundret en stor nøgle op af sin inderlomme og rækker den til DIREKTØREN.

DIREKTØREN

Vi tror på den hellige trefoldighed.

7

SMITH *og* DEN UNGE PIGE

Pengenes magt, pengenes magt, pengenes magt.

DIREKTØREN

Hellige trefoldighed - bo i vores drømme, bo i vores længsler -

De danner en lille procession, der med hypnotiserede

*bevægelser går rundt imens de synger og til sidst
knæler foran den grå kasse. DEN UNGE MAND knæ-
ler dog ikke.*

DEN UNGE PIGE *synger*

Bo, bo bedre, bo i vore hjerter,
fyld vore sjæle med troens klare bud.
Elsk!

SMITH *synger*

Ær!

DIREKTØREN *synger*

Penges værd.

DIREKTØREN, SMITH *og* DEN UNGE PIGE (*synger*)

Kun det gi"r succes.
Bare, bare krigsmand
troen ikke halter
da med overmåde stor profit belønnes skal der.

DEN UNGE PIGE *synger*

Første gang med fyrre procent.

SMITH *synger*

Siden hen med en større procent.

DIREKTØREN *synger*

Og derfor går vi glade hen og knæler for dit alter.

SMITH

Tak Mammon, fordi du aldrig giver vort begær fred.

DIREKTØREN *løfter nøglen mod himlen.*

Mammon lade sit skær lyse på os.

*Han sætter nøglen i et hul på forsiden af den grå kas-
se. Forsiden går op som en dør. Seddelbundter, guld-*

*barrer og mønstabler gyder gyldent lys over scenen.
SMITH opdager, at DEN UNGE MAND ikke knæler.*

SMITH

Så knæl dog mand. Det er jo den rene blasfemi det der. Knæl!

DIREKTØREN

Knæl!

DEN UNGE PIGE

For min skyld!

*DEN UNGE MAND knæler, men ser ikke ud til at have
det godt med det.*

DIREKTØREN

Og nu det hellige ritual, Smith. - *(SMITH henter to skamler bag
den grå kasse. Han løfter DEN UNGE PIGE op, så hun står
med et ben på hver.)* - Oh hellige Mammons moder - genfød
verdens hersker.

SMITH *(synger)*

Bro, Bro, Brille, klokken ringer elleve.
Tiden er kommet da vi skal se vor Gud.

DIREKTØREN *(synger)*

Oh ve, lad det ske.
fød, fød af dit skød.

SMITH og DIREKTØREN *(synger)*

Sjælenes behersker,
ham, der skal regere
ham der gi'r os levestof
og bil og meget mere.
Guldbegærets symbolik
genopstår via obstetrik.
Det sker i dette øjeblik
som man kan observere.

*DIREKTØREN lægger sig på knæ foran DEN UNGE
PIGE. Sammen med SMITH messer han det følgende
- de siger hveranden linie.*

DIREKTØREN og SMITH (messer)

Det dunker i blodet.
Presser i kroppen.
Brysterne spænder.
Oh, det er mælk.
Mælken til Mammon.
Straks han er født.
Vil han lægge sig til.
Og suge og suge.
Al kraften og viljen.
Med afdrag og renter.
Og suge og suge.
Til bare skelettet.
Ligger tilbage.
Ribbet for ømhed.

DEN UNGE PIGE

Strømme af ild
jager i kroppen,
isner i ryggen,
brænder i lårene.

SMITH

Spræng hende, spræng hende,
skødet forgår i smeltende ild.

DIREKTØREN

Nu bli'r de født - verdens behersker,
pengenes evige, hellige magt.
Født, født - i blod og i smerte,
sved og elendighed.
Født, født -

DEN UNGE PIGE føder en strøm af pengesedler og

mønter. DIREKTØREN bøjer sig for at samle dem op, men i det samme sparker DEN UNGE MAND til dem, så de ryger hen ad gulvet. DIREKTØREN farer op og trækker sablen og er ved at jage den i DEN UNGE MAND.

DEN UNGE PIGE

Nej - nej - stop - det må du ikke.

DIREKTØREN trænger DEN UNGE MAND baglæns hen mod glasmontren. SMITH lukker glaslågen op, så DEN UNGE MAND går baglæns ind i den. SMITH lukker lågen og hænger et skilt op på den. 'Farlig må ikke fodres'.

DIREKTØREN

Sagde han ikke, at livet skulle være rigt?

DEN UNGE PIGE

Jo.

DIREKTØREN

Så forstår jeg ham overhovedet ikke.

DEN UNGE PIGE

Jamen far ...

DIREKTØREN

Rolig, mit barn, vi slipper ham ud hver anden søndag.

Hun bønfalder ham.

DIREKTØREN

Jajada, så også på alle skæve helligdage.

DEN UNGE PIGE

Det dør han af.

DIREKTØREN

Ti stille, nu gælder det livet. Først en fax til alle verdens børser.

- *(Han åbner munden og ånder ud, mens en voldsom knitren af maskingeværer fylder luften. Så lukker han munden. Lyden stopper. Han sætter hånden bag øret.)* -

Glimrende. Kurserne stiger. - *(DEN UNGE MAND råber og gestikulerer inde bag glasset, men man kan ikke høre ham.)* -

Vi sender en fax til det store verdensmarked. - *(Han åbner munden. Lyd af bombenedslag og flyverdrøn. Han lukker munden og sætter hånden bag øret.)* - Ahhh - omsætningen har orgasme. Vi kommer, Smith, vi kommer.

DEN UNGE PIGE lukker DEN UNGE MAND ud.

SMITH

Pas på, hr. direktør.

DIREKTØREN

Jamen dog, kunsten går uden for rammerne.

DEN UNGE MAND *(til hende)*

Det var i sidste øjeblik.

DIREKTØREN

Hvad gør vi, Smith?

SMITH trækker en revolver og skyder DEN UNGE MAND lige inden han overfalder DIREKTØREN.

DIREKTØREN

De er meget kategorisk, Smith. Tror De ikke vi kommer til at fortryde det?

SMITH

Herregud, hvem vil savne ham?

DIREKTØREN

Det ved jeg sandelig ikke. Folket måske?

SMITH

Ha! Folket har fjernsynet, hr. Direktør. De ved ingenting.

DIREKTØREN

Hvad så med kulturministeriet?

SMITH

De rejser en mindesten.

*DIREKTØREN opdager datteren der nu er i sort hat
og sort slør og sørger meget.*

DIREKTØREN

Jamen kæreste.

SMITH

Det går over, hr. Direktør. Tiden læger alle sår.

DIREKTØREN

Og så er der barnet. Barnet må da være et plaster på såret.

*Han gør en bevægelse. Barnvognen kommer trillende
ind.*

SMITH

Deres Majestæt, sandsynligheden taler for, at barnet er arveligt belastet.

Han peger med revolveren ned på barnet.

DIREKTØREN

Nej, ikke det, Smith.

SMITH

De vil fortryde det.

DIREKTØREN

Det er for stærkt, Smith. Lige nu i hvert fald.

SMITH

Bevares.

*Han begynder at trække liget ud. DEN UNGE PIGE
kaster sig over det, men kan ikke holde fast. Hun sid-
der tilbage med manifestet i hånden. DIREKTØREN
hilser med sablen og går ud. Hun ser på manifestet.*

DEN UNGE PIGE

Satans. Så er der kun den gamle elendige løsning tilbage. Vi må
håbe på den næste generation.

Hun giver manifestet til barnet i barnevognen.

Tæppet falder skånsomt.